

Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΟΠΩΣ ΑΥΤΗ ΕΜΦΑΝΙΖΕΤΑΙ ΣΕ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Η σχέση της αρχαιότητας με το ελληνικό κράτος ξεκίνησε με την ίδρυσή του. Οι έλληνες διαφωτιστές πρόβαλαν τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό θέλοντας να ενισχύσουν την εθνική ταυτότητα και την υποστήριξη των μεγάλων δυνάμεων¹. Η προσπάθεια συνεχίζεται μέχρι σήμερα, κυρίως μέσω του τριμερούς σχήματος του Κωνσταντίνου Παπαρηγόπουλου (1815 – 1891)². Η παρουσία στην δημόσια σφαίρα μνημείων με αναφορές ή στοιχεία της αρχαιότητας σχετίζεται με την χρήση της Ιστορίας στο χρόνο, δημιουργία του νεοκλασικισμού³.

Αρχικά θα περιγράψουμε τους τρόπους που η σχέση της Κηφισιάς με την αρχαιότητα παρουσιάζεται στη πόλη και στην συνέχεια θα εξετάσουμε αν η σχέση αυτή είναι τμήμα της σημερινής ταυτότητάς της.

ΜΕΣΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Η Κηφισιά ήταν μια από τις δώδεκα πόλεις της Αττικής που αποτελούσαν, στην αρχαιότητα, τον δήμο της Ερεχθίδος φυλής, μιας από τις δέκα της Αθήνας. Μέλος της ήταν ο ποιητής Μένανδρος (342-292 π. Χ.)⁴. Η κεφαλή του αποτελεί το σύμβολο του Δήμου. Το όνομά του θα

¹ Παπαδημητρίου Ν, Αναγνωστόπουλος Α (2017), *Το παρελθόν στο παρόν – Μνήμη, ιστορία και αρχαιότητα στην σύγχρονη Ελλάδα*, Καστανιώτης, σ. 86.

² Πλάντζος Δ. (2016), *Το πρόσφατο μέλλον – Η κλασική αρχαιότητα ως βιοπολιτικό εργαλείο*, Νεφέλη, σ. 41.

³ Ανδρέου Α Κασβίκης Κ (2015), «Θεσσαλονίκη – Bitola: Δημόσιες εκδοχές της μακεδονικής ιστορίας σε δυο αγάλματα του βασιλιά Φιλίππου Β'» στο Α Ανδρέου Σ Κακουριώτης κ.α. (επιμ) *Η Δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα – χρήσεις και καταχρήσεις της Ιστορίας*, Επίκεντρο σ. 135

⁴ Ελευθερουδάκης *Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν*, λήμμα 'Κηφισιά'.

συναντήσουμε και στο όνομα δημοτικής επιχείρησης που ασχολείται με την διαχείριση των κτιρίων⁵.

Στο κέντρο της πόλης θα συναντήσουμε ρωμαϊκό ταφικό μνημείο που βρίσκεται σε γυάλινο κέλυφος⁶. Πιθανότατα άνηκε στην οικογένεια του Ηρώδη Αττικού (101 ή 102 – 177 ή 178) που είχε έπαυλη στην περιοχή. Αποτελεί

μέρος ενός μεγαλύτερου νεκροταφείου, σύμφωνα με τον αρχαιολόγο Δημήτρη Σκιλάρντι. Διακόσιοι τάφοι από τον 9ο π. Χ. έως στον 4ο μ. Χ. αιώνα βρέθηκαν σε ανασκαφή στην συμβολή των οδών Σωκράτους και Αχαρνών⁷.

Εικόνα 1 Τμήμα του Ρωμαϊκού ταφικού μνημείου.

Μέρος των ευρημάτων των ανασκαφών εκθέτονταν στο κτίριο της Αρχαιολογικής Συλλογής Κηφισιάς⁸, όπου υπήρχαν ευρήματα από τη γεωμετρική περίοδο μέχρι τους ρωμαϊκούς χρόνους⁹. Εγκαινιάστηκε το 2004 και μέχρι το 2009 στεγάζονταν εκεί. Έκτοτε γίνονται προσπάθειες μεταστέγασης της και δεν είναι επισκέψιμη. Η συλλογή

μπορεί να ενταχθεί στη 5^η περίοδο, σε ότι αφορά την χρήση των μουσείων στο εθνικό φαντασιακό. Είναι η δεκαετία των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας όπου πολλά μουσεία παρουσιάζουν τα εκθέματά τους, με ανανεωμένες μουσειογραφικά αλλά παραδοσιακές ιδεολογικά μεθόδους¹⁰.

⁵ Άξιο αναφοράς είναι ότι η αντίστοιχη εταιρία του Δήμου που αναφέρεται στον πολιτισμό φέρει το όνομα του λογοτέχνη Δημήτρη Βικέλα (1835 – 1908) που δεν γεννήθηκε στη Κηφισιά.

⁶ Περιγραφή του μνημείου στο http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=21104 :2/5/2020

⁷ Εφημερίδα *Κηφισιά*, «Ιστορίες για το αρχαίο νεκροταφείο της Κηφισιάς», στο <https://www.kifisianews.gr/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%BF-%CE%BD%CE%B5%CE%BA%CF%81%CE%BF%CF%84%CE%B1%CF%86%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%84%CE%B7/> :2/5/2020

⁸ Το κτίριο βρίσκεται στην συμβολή των οδών Γεωργαντά και Κασσαβέτη.

⁹ Σκιλάρντι Δ. «Αρχαιολογική συλλογή Κηφισιάς κτήριο και τα εκθέματα», στο <https://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/101-13.pdf> : 2/5/2020.

¹⁰ Γκαζή Α. (2012), «Εθνικά μουσεία στην Ελλάδα: όψεις του εθνικού αφηγήματος» στο Μπούνια Α Γκαζή Α. *Εθνικά μουσεία στη Νότια Ευρώπη – Ιστορία και προοπτικές*, Καλειδοσκόπιο, σ. 41-42

Στοιχεία της σχέσης της Κηφισιάς με την αρχαιότητα μπορούμε να συναντήσουμε σε μνημεία της. Αυτά λειτουργούν «ως πρίσματα κατανόησης των διαδοχικών ιστορικών και πολιτικών πλαισίων μέσα στα οποία αναπτύσσονται οι μνημονικοί πολιτισμοί»¹¹.

Τέτοια μνημεία είναι :

A. Το Ηρώο της Εκάλης. Όπου βλέπουμε ανάγλυφη γυναικεία μορφή, μάλλον της θεάς Εκάλης, σε όρθια θέση που φορά αρχαιοελληνική ενδυμασία. Το όλο έργο έχει ευθείες αναφορές στον κλασικισμό του 19^{ου} αιώνα¹².

B. Το Μνημείο Πεσόντων Αιγυπτιωτών. Είναι μαρμάρινη επιτύμβια στήλη που παρουσιάζει την Δόξα με ποδήρη χιτώνα καθισμένη σε ανάγλυφο και περιστοιχιζόμενη από αρχαιοελληνικά σύμβολα όπως τη λύρα¹³.

Άλσος της Κηφισιάς¹⁴.

Γ. Τη προτομή του Μέλανδρου που βρίσκεται στο

Η ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Στην διαμόρφωση εθνικής ταυτότητας, η σχέση του σύγχρονου κράτους με την αρχαιότητα ήταν απαραίτητη τόσο για τη συμμετοχή στην ευρωπαϊκή νεωτερικότητα, αλλά και στην ταυτόχρονη προβολή ότι οι νεοέλληνες ήταν απόγονοι και κύριοι του κλασικού ευρωπαϊκού παρελθόντος.¹⁵

¹¹ Ανδρέου Α Κασβίκης Κ ο.π. σ. 134

¹² Δρόσου Κ. (2016), *Συμβολικά τοπία μνήμης: Η δημόσια γλυπτική στο Δήμο Κηφισιάς*, Διπλωματική εργασία, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, σ 82-83.

¹³ ο. π. σ. 84-85

¹⁴ ο. π. σ. 87

¹⁵ Χαμηλάκης Γ.(2007), *Το έθνος και τα ερείπιά του- Αρχαιότητα, αρχαιολογία και εθνικό φαντασιακό στην Ελλάδα*, Εκδόσεις 21^{ου}, σ. 103

Στην σύγχρονη Κηφισιά αναφορές στην αρχαιότητα, εκτός από αυτές που αναφέραμε, δεν υπάρχουν ή είναι ευκαιριακές π.χ. Ολυμπιακοί Αγώνες. Προβάλλεται έντονα το αστικό στοιχείο και η κατοίκησή της από προσωπικότητες της σύγχρονης Ελλάδας, όπως για παράδειγμα ο Ανδρέας Εμπειρικός (1901 - 1975), ο Ιωάννης Μεταξάς (1871 - 1941), ο Παύλος Μελάς (1870 – 1904), η Πηνελόπη Δέλτα (1874 - 1941) και ο Ίωνας Δραγούμης (1878 - 1920). Οι προσωπικότητες αυτές δημιουργούσαν με τις πράξεις και τον λόγο τους το εθνικό αφήγημα, είχαν έντονη παρουσία στα ιστορικά γεγονότα και δεν είχαν ανάγκη προβολής της αρχαιότητας στον χώρο.

Σήμερα η εικόνα της πόλης είναι αυτή ενός ωραίου αστικού προαστίου στο οποίο μπορούμε να συναντήσουμε celebrities να κάνουν αγορές ή περίπατο. Χαρακτηριστική είναι η εκπομπή της τηλεόρασης του Alpha όπου δεν αναφέρθηκε καθόλου στα ιστορικά μνημεία ή τις προσωπικότητές της, αν και το τηλεοπτικό συνεργείο πηγαινοέρχονταν μπροστά τους¹⁶.

Παρουσιάσαμε τον τρόπο που η πόλη της Κηφισιάς συνδέεται με την αρχαιότητα μέσω των μνημείων, των αρχαιολογικών χώρων και του «μουσείου» της. Από την περιγραφή προκύπτει ότι η σχέση μας με το παρελθόν, καθώς και ο τρόπος οικοδόμησής της, είναι αποτέλεσμα του εκάστοτε εθνικού ιδεολογήματος και της προσπάθειας «απολιτικοποίησης» της Ιστορίας. Επιβεβαιώνεται έτσι η άποψη ότι τα τμήματα του παρελθόντος που παρουσιάζονται στην δημόσια σφαίρα, εξαρτώνται από το πόσο χρήσιμα είναι στην διαχείριση της δημόσιας μνήμης και της σύγχρονης εικόνας¹⁷.

¹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=G2Cd-I8xcXU> : 2/5/2020

¹⁷ Παπαδημητρίου Ν, Αναγνωστόπουλος Α ο. π. σ. 95

Βιβλιογραφία:

- Ανδρέου Α Κασβίκης Κ (2015), «Θεσσαλονίκη – Bitola: Δημόσιες εκδοχές της μακεδονικής ιστορίας σε δυο αγάλματα του βασιλιά Φιλίππου Β΄» στο Α Ανδρέου Σ Κακουριώτης κ.α. (επιμ) *Η Δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα – χρήσεις και καταχρήσεις της Ιστορίας*, Επίκεντρο.
- Γκαζή Α. (2012), «Εθνικά μουσεία στην Ελλάδα: όψεις του εθνικού αφηγήματος» στο Μπούνια Α Γκαζή Α. *Εθνικά μουσεία στη Νότια Ευρώπη – Ιστορία και προοπτικές*, Καλειδοσκόπιο.
- Δρόσου Κ. (2016), *Συμβολικά τοπία μνήμης: Η δημόσια γλυπτική στο Δήμο Κηφισιάς*, Διπλωματική εργασία, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.
- Ελευθερουδάκης Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν.
- Εφημερίδα *Κηφισιά*, «Ιστορίες για το αρχαίο νεκροταφείο της Κηφισιάς», στο <https://www.kifisianews.gr/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%BF-%CE%BD%CE%B5%CE%BA%CF%81%CE%BF%CF%84%CE%B1%CF%86%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CF%84%CE%B7/> :2/5/2020.
- Παπαδημητρίου Ν, Αναγνωστόπουλος Α (2017), *Το παρελθόν στο παρόν – Μνήμη, ιστορία και αρχαιότητα στην σύγχρονη Ελλάδα*, Καστανιώτης.
- Πλάντζος Δ. (2016), *Το πρόσφατο μέλλον – Η κλασική αρχαιότητα ως βιοπολιτικό εργαλείο*, Νεφέλη
- Σκιλάροντι Δ. «Αρχαιολογική συλλογή Κηφισιάς κτήριο και τα εκθέματα», στο <https://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/101-13.pdf> :2/5/2020.
- Χαμηλάκης Γ.(2007), *Το έθνος και τα ερείπιά του - Αρχαιότητα, αρχαιολογία και εθνικό φαντασιακό στην Ελλάδα*, Εκδόσεις 21^{ov}.
- http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=21104:2/5/2020.
- <https://www.kifissia.gr/el/history>:2/5/2020
- <https://www.youtube.com/watch?v=G2Cd-I8xcXU> :2/5/2020.